

Nota voor Burgemeester en Wethouders

Team: Beleid

Onderwerp:

Indiening Regio Deal Regio Stedendriehoek (5e tranche)

Notagegevens

Bestuursorgaan	: B-en-W 24-10-2023
Notanummer	: 2023-965
Datum	: 24-10-2023
Programma	: 01 - Burger en bestuur
Portefeuillehouder	: Wethouder Elferink, Burgemeester,
Bijlage(n)	: Aanvraag Regio Deal Stedendriehoek 2023_2023.10.18.docx

Parafering

19-10-2023: Wethouder19-10-2023: Burgemeester19-10-2023: Regiemanager

Agendering

* 20-10-2023: Teammanager Concernstaf en Adjunct-secretaris

* 20-10-2023: Gemeentesecretaris/algemeen directeur

Definitieve akkoord

25-10-2023

B & W d.d.: 24-10-2023

Besluit

1. In te stemmen met de basistekst voor de aanvraag van de Stedendriehoek tot deelname aan de vijfde tranche van de Regiodeals
2. Ter ondersteuning in te zetten op het vinden van cofinanciering voor projecten die vanuit onze gemeente worden voorgesteld om als trekker of als contribuant aan deel te nemen en voor regionale projecten die ook voor Deventer van belang zijn

De nota en het besluit openbaar te maken nadat de definitieve aanvraag is verzonden (uiterlijk 31 oktober 2023).

Inleiding

Eind 2022 zijn we in de Regio Stedendriehoek gestart met de voorbereidingen voor het indienen van een aanvraag Regio Deal (5e Tranche), met uiterste inleverdatum 31 oktober 2023. Tot de zomer 2023 is met partijen in de regio verkend wat de eisen van de Regio Deal zijn, welke voorwaarden we als regio stellen en wat voor soort projecten/initiatieven we graag willen inbrengen. De net vastgestelde Strategische Visie en het bijbehorende Uitvoeringsprogramma dienen als uitgangspunt voor de aanvraag. Een ander uitgangspunt is het vereiste van het Rijk dat de projecten bijdragen aan het versterken van de brede welvaart in de regio.

Op basis van de vele gesprekken die zijn gevoerd hebben partijen projectvoorstellen ingediend. Van individuele ondernemers tot consortia, van onderwijspartijen tot de cultuursector en van gemeenten tot waterschappen. In

totaal zijn begin juni ruim 110 voorstellen ingediend met een totale investeringswaarde van zo'n € 114 miljoen. Op basis hiervan is in de zomer gewerkt aan het opstellen van de Regio Deal tekst. Het college heeft een 80%-versie besproken op 3 oktober 2023. Nu ligt de versie voor die uiteindelijk door de stuurgroep Regio Deal en het DB Stedendriehoek zal worden vastgesteld.

Beoogd maatschappelijk resultaat

Met het indienen van de Regio Deal aanvraag beogen we financiële middelen naar de regio Stedendriehoek te halen voor projecten die de brede welvaart in de regio versterken.

Kader

n.v.t.

Betrokken partijen en participatie

De acht gemeenten uit de Regio Stedendriehoek hebben samen met onderwijspartijen, ondernemers(verenigingen), culturele en maatschappelijke partners, waterschappen, provincies gewerkt aan de voorliggende Regio Deal.

Argumenten voor en tegen

De thema's in de aanvraag sluiten aan bij de ingediende projecten vanuit Deventer

In de voorliggende tekst zijn de belangrijke onderwerpen die door Deventer zijn ingediend goed terug te vinden (wijkenaanpak, circulariteit, cultuur en biogas). Ook de onderwerpen die door onze partners, zoals het DEP, De Kien en het Ondernemershuis, zijn ingediend zijn terug te vinden in de Regio Deal tekst. Andere thema's die genoemd staan geven Deventer ook ruimte om zich aan te sluiten bij andere initiatiefnemers, wanneer daar aanleiding toe is.

De thema's in de aanvraag sluiten aan bij de Strategische- en de Uitvoeringsagenda van de Regio Stedendriehoek en de opgaven op het gebied van brede welvaart in de regio

De aanvraag sluit aan bij de Strategische- en Uitvoeringsagenda van de Regio Stedendriehoek. De programma's 'Slimme Groene Verstedelijking', 'Vitaal Landelijk Gebied' en 'Regionale Economie van de Toekomst' zijn de basis voor de aanvraag. Dit was een belangrijke voorwaarde aan het begin van het proces.

Vanuit het Rijk is een belangrijke voorwaarde dat de voorstellen voor de Regio Deal de brede welvaart in de regio versterken. Uit de onderzoeken die zijn gedaan (door CBS, RaboResearch, provincie Gelderland en onze eigen afdeling Kennis& Verkenning) zijn er een aantal indicatoren van brede welvaart die in onze regio zwakker scoren dan in andere regio's. Het gaat daarbij om de volgende indicatoren: lage arbeidsparticipatie, afstand tot voorzieningen (scholen, sport, cultuur) en verminderde sociale cohesie. Deze zwakke punten in onze brede welvaart kunnen nog verder verzwakken door de negatieve gevolgen van de uitvoering van transities waar we als regio mee aan de slag zijn.

Door de regionale programma's te verbinden met de transitieopgaven en de indicatoren voor brede welvaart is in de Regio Deal de opgave geschetst waar de regio de Regio Deal voor wil gebruiken.

De aanpak geeft antwoord op de geschetste opgaven

In de Regio Deal wordt aan de hand van de drie uitgangspunten Duurzaam, Divers en Dichtbij de aanpak verwoord.

Het uitgangspunt Duurzaam bevat projecten die de toekomstbestendigheid van de landbouw versterken: in de voedselketen en de circulaire bouwketen (van plant tot pand), via herstel en versterking van de groene leefomgeving en via het uitrollen van biogassystemen. Ook projecten gericht op duurzame energievoorzieningen en digitalisering van bedrijventerreinen en bebouwde omgeving vallen onder dit uitgangspunt.

Het uitgangspunt Divers richt zich op brede welvaartsindicatoren, zoals arbeidsparticipatie, verlagen werkloosheid en versterken sociale cohesie. Met de gelden vanuit de Regio Deal kan worden geïnvesteerd in een leven lang leren, digitalisering en innovatie (o.a. met de Kien) en nieuwe verdienmodellen in het landelijk gebied.

Via het uitgangspunt Dichtbij wordt gewerkt aan het aanpakken van wijken door het creëren van een prettige leef- en woonomgeving, gezonde voeding en bewegen. Belangrijk in de aanpak van brede welvaartsindicatoren sociale cohesie en arbeidsparticipatie. Als het gaat om het dichterbij brengen van voorzieningen wordt ingezet op versterking van de culturele samenwerking in de regio en het verbinden van cultuur met inwoners, creatieve werkende jongeren en ondernemers. Het is de voorbereiding op het nieuwe cultuurbestel vanaf 2029.

Onderliggende vragen bovenstaande uitgangspunten om een stevige regionale structuur, ook gelet op alle transities waar we als regio voor staan. Daarom wordt in de Regio Deal aanvraag ook gevraagd om ondersteuning bij projecten die daar aan bijdragen: monitoring, kennis- en innovatieagenda's, Regionale Investeringsagenda en het Investeringsplatform.

De Regio Stedendriehoek heeft goede ervaringen met Regio Deals
De Regio Stedendriehoek heeft eerder een toekenning gehad van een Regio Deal (derde tranche) en die is tot volgend jaar nog in uitvoering. Het proces om vanaf een (gehonoreerde) aanvraag naar uitvoering, werkafspraken, beheer en verantwoording te komen is dus bekend. Het Rijk is positief over de uitvoering van de huidige Regio Deal. Hiermee is vertrouwen gewekt voor de uitvoering van een nieuwe Regio Deal.

Toekenning van de Regio Deal is onzeker

De kansen voor toekenning van de Regio Deal zijn lastig in te schatten. Dit heeft er mee te maken dat het onzeker is of er nog een zesde tranche komt, waardoor meer regio's mee doen met deze vijfde tranche. Daar komt bij dat vanuit Oost-Nederland voor zover bekend vanuit een groot aantal regio's een aanvraag wordt gedaan, naast Regio Stedendriehoek ook de Veluwe (mogelijk meerdere), Regio Zwolle, Regio Achterhoek en Regio Foodvalley. De concurrentie is dus groot. Het totaal beschikbare budget is € 384,6 mln., waarvan € 50 mln. bestemd is voor Groningen. Verwacht wordt dat onze regio in elk geval niet het totale gevraagde bedrag van € 40 mln. zal ontvangen, aangezien dit zou betekenen dat de regio dan 12% van het totaal beschikbare budget zou krijgen.

(Gedeeltelijke) Toekenning van de Regio Deal is geen garantie voor Deventer projecten

Wanneer de Regio Deal (deels) wordt toegekend, wil dat niet per definitie zeggen dat de projecten vanuit Deventer allemaal gehonoreerd worden. Met name wanneer het gaat om een gedeeltelijke toekenning zullen niet alle projecten gefinancierd kunnen worden. In de regio zal het gesprek nog gevoerd moeten worden hoe en onder welke voorwaarden projecten een plek krijgen in de uiteindelijke Deal. Wel is in de regio afgesproken dat voor projecten die afvallen voor de Regio Deal gekeken wordt of die via een andere route toch uitgevoerd kunnen worden.

Financiële consequenties en dekking

Er zijn geen financiële consequenties door het voorliggende besluit. Het college legt zich met dit besluit niet vast om de ingediende projecten te financieren, alleen om zich in te zetten cofinanciering te vinden. In deze fase van het proces kan dit nog niet. De projecten zijn veelal nog in de initiatieffase, waarbij de financiële verwachtingen nog niet helder zijn. Bovendien wordt pas volgend jaar helder of de Regio Deal wordt toegekend en in welke mate en welke projecten in de Deal worden opgenomen.

Wel is ambtelijk een quickscan gedaan naar mogelijke cofinancieringsbronnen ter dekking van projecten vanuit de (concept)begroting 2024. Investerings in culturele voorzieningen, wijk- en dorpsgericht werken, circulariteit en biodiversiteit, energietransitie kunnen allemaal als dekking dienen voor onze cofinanciering. Dit zou al snel € 5 tot € 10 mln. aan dekking kunnen opleveren. Deze dekking heeft nadrukkelijk geen (financiële) consequenties voor de desbetreffende projecten. De projecten dienen enkel als onderbouwing richting het Rijk van onze cofinanciering. De verwachting is dat, samen met de € 2 miljoen die het college heeft gereserveerd voor de Regio Deal, er binnen de begroting voldoende ruimte beschikbaar is voor de cofinanciering van onze eigen projecten en projecten waarbij we betrokken zijn.

Openbaarmaking en communicatie

Deze collegenota en bijlagen dienen tot indiening van de Regio Deal (uiterlijk 31 oktober 2023) onder embargo te blijven om te voorkomen dat de Regio Deal vroegtijdig bekend wordt buiten de regio. Bovendien is de tekst van de Regio Deal momenteel nog in ontwikkeling wat betreft toon (niet inhoud). Na indiening zal vanuit de Regio Stedendriehoek de externe communicatie plaatsvinden.

Aanpak en uitvoering

De uiterste indieningsdatum voor de aanvraag Regiodeal (vijfde tranche) is 31 oktober 2023. Het Dagelijks Bestuur van de Regio Stedendriehoek beslist op woensdag 25 oktober 2023 definitief over indiening.

Na indiening zal het Rijk in november en december de ingediende aanvragen beoordelen. Begin 2024 besluit het kabinet welke voorstellen worden uitgewerkt tot een Regio Deal en maakt dit bekend. Vanaf dan start het proces van dealmaking en detaillering naar projectniveau. De gezamenlijke uitwerking door Rijk en regio kost enkele maanden. Vervolgens worden de Regio Deals door Rijk en regio ondertekend en volgt het toekennen van de financiële bijdrage. Het streven van het Rijk is om de vijfde tranche Regio Deals medio 2024 te ondertekenen. Uitvoering van de Regio Deal is gepland vanaf najaar 2024.

Regio Deal Stedendriehoek **Sterker in 3D**

30 oktober 2023

Regio
Stedendriehoek

Apeldoorn • Deventer • Zutphen

Regio Stedendriehoek staat voor de uitdaging om nu en in de toekomst een aantrekkelijke en leefbare regio te zijn voor al onze bewoners in onze steden en dorpen, net als onze ondernemingen. Dat doen we aan de hand van drie speerpunten: Duurzaam, Divers, en Dichtbij.

- **Duurzaam: het langdurig versterken van onze welvaart met behoud en versterking van ons groene karakter en met oog voor toekomstige generaties.**
- **Divers: het vergroten van (economische) ontwikkeling door de bestaande verscheidenheid van onze regio te benutten en uit te breiden.**
- **Dichtbij: het verkleinen van de afstand tot voorzieningen en tot elkaar.**

De uitstekende samenwerking tussen overheden, ondernemers, onderwijs en maatschappelijke partners biedt een voedingsbodemp om dat te waar te maken. De gezamenlijke uitvoering van de Regio Deal 2020 laat zien dat we een regio zijn die aanpakt en waarmaakt. Wij kunnen niet wachten om de projecten in onze regio, met behulp van de middelen uit deze Regio Deal, verder te brengen en daarmee de Brede Welvaart in onze regio een boost te geven.

Dit is Regio Stedendriehoek

De regio Stedendriehoek, met daarin de gemeenten Apeldoorn, Brummen, Deventer, Epe, Heerde, Lochem, Voorst en Zutphen, is op weg naar een half miljoen inwoners, 250 duizend werkenden en 50000 ondernemingen. Onze regio ligt zowel in Gelderland als in Overijssel en verbindt het Veluwemassief, de IJsselvallei en de Achterhoek. Door onze ligging en onze samenwerking zijn we op natuurlijke wijze verbonden met aangrenzende regio's.

Onze steden Apeldoorn, Deventer en Zutphen, zijn aantrekkelijk voor bezoekers, en fungeren ook als centra voor grote arbeidsmarktgebieden voor bijvoorbeeld de maakindustrie, zakelijke- en vrijetijdseconomie, het veiligheidsdomein en de agrarische- en voedingssector. Een divers pallet aan ondernemers vindt hier een thuisbasis. Met een onderwijsaanbod op elk niveau voorkomen we steeds beter dat te veel jongeren wegtrekken richting de Randstad. Mensen, diensten en goederen bewegen zich over oost-west en noord-zuid corridors, waaronder de rijkswegen A1 en A50, de IJssel en het Twentekanaal, en spoorlijnen zoals Zwolle - Roosendaal en Amsterdam – Berlijn. Jaarlijks genieten vele miljoenen mensen van onze natuurgebieden. Ons groene buitengebied, inclusief dorpen, biedt letterlijk en figuurlijk ruimte voor ontspanning en rust.

Begin dit jaar hebben we onze regionale [Uitvoeringsagenda 2023-2030](#) vastgesteld. Het eerste exemplaar van onze agenda presenteerden we op 9 februari aan Minister-President Rutte, die positief verrast was over de diversiteit en de energie in onze, relatief kleine, regio. Een mooi compliment voor de aanwezige ondernemers, onderwijsinstellingen en overheden die hem die dag lieten zien wat er allemaal gebeurt in onze regio.

We pakken deze drie programma's aan: 'Slimme Groene Verstedelijking', 'Vitaal Landelijk Gebied' en 'Regionale Economie van de Toekomst'. In onze agenda richten we ons op onder meer (circulaire) nieuwbouw en verduurzaming van woningen, levendige stationsgebieden, klimaatadaptatie, oplossingen voor stikstof, landbouwtransitie, toekomstbestendige bedrijventerreinen, en een veerkrachtige arbeidsmarkt. Dit alles om nu en in de toekomst een aantrekkelijke en leefbare regio te blijven.

We voelen ons in die agenda gesteund door de recente Contourennotitie Nota Ruimte van minister de Jonge waarin het belang van een goede inrichting van ons land wordt beschreven. Terecht geeft de minister daarbij aan dat dit vraagt om een verschuiving van de balans in Nederland en hij ziet hierbij kansen voor een schaa sprong voor onze regio na 2030. Daarbij worden kansen om te werken aan een combinatie van economische ontwikkeling, grootschalige woningbouw, gebiedsontwikkeling (inclusief voorzieningenniveau), versterking van het mobiliteitsnetwerk, en groen in en om de stad terecht met elkaar verbonden. We dragen graag een steentje bij aan de opgaven waar het Rijk voor staat. Sterker nog, met deze Regio Deal nemen we daar een voorschot op.

Partnerschap en Organisatie

Onze samenwerking is geënt op de diversiteit van onze achtergrond; het arbeidsethos van de Veluwe, de handelsgeest van de Hanze en het naoberschap van de Achterhoek en Salland¹. Hard werken, kansen zien en naar elkaar omkijken. Daarbij vergeten we soms misschien wel te vertellen welke successen we boeken. Ook de Oost Nederlandse bescheidenheid is ons niet vreemd.

Twee essentiële elementen in onze regionale aanpak van de afgelopen jaren zijn: samenwerken en waarmaken. De huidige reorganisatie van de regio-organisatie Stedendriehoek speelt ook in op die twee elementen. We intensiveren de betrokkenheid van gemeenteraden. We zijn gestart met een nieuw samengestelde **Strategische Board** met leden uit alle hoeken van de regio, bestuurders van grote instellingen zoals ziekenhuizen, scholen en hogescholen, enkele voorzitters van multinationals, bedrijfstakken of maatschappelijke organisaties en ook enkele bestuurders van gemeenten. De Strategische Board, georganiseerd met een vaste kerngroep en themaleden, is de plek waar samenwerken samenkomt; binnen de regio maar nadrukkelijk ook naar buiten.

De afgelopen jaren hebben we, zeker ook dankzij de Regio Deal 2020, onze regionale samenwerking versterkt. We hebben in de Stedendriehoek laten zien dat samenwerken loont én we hebben laten zien dat we ambities waarmaken. Dat geldt niet alleen voor de samenwerking tussen gemeenten, maar ook richting de beide provincies, de verschillende waterschappen én nadrukkelijk richting de zojuist genoemde ondernemers, onderwijsinstellingen en maatschappelijke organisaties.

Dat doen we bijvoorbeeld door de samenwerking in fieldlabs waarbij studenten van hogeschool Saxion ondernemers uit onze regio helpen bij het circulair maken van hun bedrijfsprocessen. Of door een wijkgerichte aanpak 'werken aan talentontwikkeling' in Zutphen waar we mensen aan werk helpen én de lessen die we daaruit trekken door studenten laten monitoren en daarna weer verspreiden richting andere gemeenten.

Deze aanvraag voor een nieuwe Regio Deal maakt gebruik van de sterke verbindingen en samenwerking opgebouwd in de vorige Regio Deal. Ook nemen we als organisatie de belangrijkste lessen uit de evaluatie van de Regio Deal 2020 mee in ons handelen. Denk daarbij aan strakkere regie op de samenwerking in de regio, strakker regisseren van de verantwoording, nog meer tijd nemen voor meer kennis uitwisselen.

Dat is terug te zien in het pad naar deze aanvraag. Dat pad is al even geleden ingezet. Begin 2023 hebben we voor het eerst een grote groep van bijna 300 mensen uit de regio samengebracht: ondernemers, inwoners, gemeenten, provincies, waterschappen, hogescholen, middelbaar beroepsonderwijs, maatschappelijke en culturele organisaties. Met hen hebben we gesproken over de grote lijnen van onze Uitvoeringsagenda én de vraag wat er nodig is om deze Uitvoeringsagenda waar te maken. In die gesprekken kwamen opgaven naar boven maar vooral veel initiatieven om die opgaven aan te pakken. Zo hebben we in de loop van enkele maanden meer dan 120 initiatieven en projectaanmeldingen ontvangen die vol energie en investeringsdrang zitten. Ze zijn er allemaal op gericht om samen de grote maatschappelijke opgaven en transities die voor ons liggen aan te pakken en op de schurende plekken te werken aan het versterken van de Brede Welvaart.

Op basis van de ruim 120 ideeën en onze bestaande agenda (die eveneens via een bottom-up proces tot stand is gekomen) hebben we deze aanvraag geschreven. We beseffen dat we straks voor het vraagstuk staan van prioriteren en selecteren. Dat zullen we zo inrichten dat we recht doen aan de bijdragen aan de Brede Welvaart en aan de energie die initiatiefnemers hebben gestoken in de totstandkoming van dit voorstel. Met initiatiefnemers van projecten die uiteindelijk misschien geen plek krijgen in deze Regio Deal gaan we het gesprek aan om te bekijken of ze langs een ander traject alsnog uitgevoerd kunnen worden.

Met deze Regio Deal-aanvraag creëren we een investeringspotentie in de economische en sociale ontwikkeling van de regio Stedendriehoek, de omliggende regio's en leggen we de verbinding met de urgente Rijksopgaven. Dat draagt bij aan aantrekkelijkheid en leefbaarheid van het gebied. Zoals u hieronder kunt lezen versterken we met deze aanvraag onze sterke kanten én vangen we de schurende effecten op van grote transities. Maar voor ons is het van net zo groot belang dat we met deze aanvraag investeren in samenwerking. Samenwerking binnen de regio, samenwerking met andere regio's in Oost-Nederland én samenwerking met het Rijk. Daarom investeren we al geruime tijd in nauwere samenwerking tussen de verschillende strategische boards in Oost-Nederland; alleen ga je wellicht sneller, maar samen kom je verder.

¹ Hospers, De kracht van de Gelderse Maakindustrie, 2017

Opgaves in de Stedendriehoek

We staan als regio aan de lat om samen met het Rijk de Brede Welvaart in onze regio te behouden en te vergroten. Dat doen we door te werken aan het verbeteren van aspecten die onder druk staan, en aan het versterken van wat al sterk is in onze samenleving. Bovendien vraagt een aanpak op basis van Brede Welvaart ook dat we naast het hier en nu, ook kijken naar de toekomst en naar elders.

Vanuit die gedachte zijn we gaan kijken naar de Regio Stedendriehoek. De data die we hiervoor hebben gebruikt zijn de CBS Monitor Brede Welvaart, een data en literatuurstudie van Kennis & Verkenning (gemeente Deventer), het hoofdstuk Brede Welvaart Stedendriehoek van de provincie Gelderland (en de bijbehorende uitkomsten van het Gelderland Panel) en onderzoeken van RaboResearch.

Als we beginnen met de sterke factoren dan springt eruit dat onze inwoners over het algemeen tevreden en gelukkig zijn in het hier en nu. Een van de redenen daarvan is de goede balans tussen werk en privé die inwoners ervaren. Daarnaast hebben onze inwoners veel vertrouwen in elkaar. Ook onze groene omgeving draagt bij aan het levensgeluk van onze inwoners. De regio is voor veel mensen een prettige plek om te wonen en te verblijven. Dat betekent overigens ook direct dat we voor de opgave staan om een prettige, groene en leefbare omgeving te blijven voor huidige en toekomstige inwoners en bezoekers. De sterk stijgende woonlasten en de beperkte beschikbaarheid van woningen zetten dit natuurlijk onder druk, net als de gevolgen van de stikstofcrisis.

Maar er zijn meer uitdagingen. Bijvoorbeeld als het gaat over onze economische ontwikkeling die onder druk staat door een lage arbeidsparticipatie vergeleken met andere regio's in Oost-Nederland, door de kwetsbaarheid van de vele kleine MKB-bedrijven en door de relatief hoge werkloosheid. Ook de bereikbaarheid van onze regio door bijvoorbeeld de verkeersdruk op de A1 tussen Apeldoorn en Amsterdam (zowel 's ochtends als 's avonds vaste gast in de file top 10) en de A50 Apeldoorn en Zwolle speelt daarbij een belangrijke rol. De tevredenheid over de reistijd tussen wonen en werken is dalend en kan uiteindelijk leiden tot het vertrek van inwoners of bedrijven.

Ook de maatschappelijke ontwikkeling in onze regio kent uitdagingen. Uit CBS-cijfers blijkt dat de sociale cohesie, zoals het aantal mensen dat vrijwilligerswerk doet en het aantal mensen dat wekelijks contact heeft met burens, familie, vrienden afneemt. De afstand tot voorzieningen, zoals scholen, sport- en cultuurfaciliteiten ligt in onze regio met 10% ook significant hoger dan in de rest van Nederland. En we zien een toename van het aantal misdrijven in onze regio, een beweging die ingaat tegen de landelijke trend.

De hierboven genoemde uitdagingen kunnen kort

en goed worden samengevat in het behouden van onze landschappelijke kwaliteiten, het versterken van ons economisch klimaat en het versterken van de onderlinge verbondenheid. Die drie uitdagingen zijn terug te leggen op de drie D's die in deze aanvraag centraal staan;

- Duurzaam werken aan een groen landschap met ruimte voor wonen werken en recreëren.
- Divers(ificatie) in economische ontwikkeling om de toekomstbestendigheid te vergroten
- Dichtbij(heid) van voorzieningen om de leefbaarheid te behouden en versterken.

Nu ingrijpen voorkomt een verdere daling en biedt zelfs mogelijkheden om groei te faciliteren met behoud van onze sterke punten. Groei die, terugkerend naar het begin van deze aanvraag, ook nodig is in de landelijke opgaven zoals gesteld in onder meer de Contourennotitie Ruimte. Een verdere groei van de regio geldt dan niet alleen als oplossing voor een landelijk woningbouwopgave maar juist ook als oplossing voor het behouden van de leefbaarheid en aantrekkelijkheid van onze regio.

Bovenstaande uitdagingen en kenmerken hebben verschillende relaties met elkaar; geluk en groen verhouden zich bijvoorbeeld positief tot elkaar, terwijl geluk en onveiligheid een negatieve relatie hebben. Groen heeft verder, zeker in de huidige stikstofdiscussie, een potentieel beperkende invloed op de bouw van nieuwe woningen of bedrijven. Terwijl we in de woondeal en de Regionale agenda afgesproken hebben om 24.000 nieuwbouwwoningen te realiseren en 20.000 bestaande woningen te verduurzamen tot en met 2030. Andersom kan de bouw van nieuwe woningen op gespannen voet staan met de toekomst van ons groene karakter maar bijvoorbeeld weer positief van invloed zijn op de afstand tot (nieuwe) voorzieningen. Zo is en blijft Brede Welvaart een complexe puzzel om te leggen; een puzzel die we als regio zeker niet uit de weg gaan, die we samen met het Rijk moeten maken en waarbij we water en bodem sturend laten zijn voor toekomstige ontwikkelingen. Daarbij houden we rekening met de kaders van het programma Vitaal Landelijk Gebied Gelderland dat nu in ontwikkeling is. Deze kaders zijn sturend voor toekomstige ontwikkelingen en daarom ook opgenomen in het Regioarrangement en Ruimtelijk Voorstel van provincie Gelderland. Hetzelfde geldt voor het Fundament Omgevingsvisie en het Provinciaal Programma Landelijk gebied van de provincie Overijssel, inclusief de bouwsteen sociaaleconomische impact.

Regionale aanpak richting Brede Welvaart

Onze Regio Deal 'Sterker in 3D' is ons antwoord op de opgaven, die we vertalen naar uitgangspunten:

- **Duurzaam:** het langdurig versterken van onze welvaart met behoud van ons groene karakter en met oog voor toekomstige generaties.
- **Divers:** het vergroten van (economische) ontwikkeling door de bestaande verscheidenheid van onze regio te benutten en uit te breiden.
- **Dichtbij:** het verkleinen van de afstand tot voorzieningen en tot elkaar.

Deze drie uitgangspunten passen bij de ingebrachte ideeën en initiatieven vanuit de vele partners in onze regio. Ook zij onderschrijven het belang van deze drie punten. Daarom houden we deze indeling aan als 'programma's' in deze Regio Deal. Met deze drie programma's verwachten we een sterke en aantrekkelijke regio te blijven voor inwoners en ondernemers nu en in de toekomst. Brede Welvaart dus.

De drie programma's grijpen op elkaar in. We stimuleren bij de uitvoering deze kruisbestuivingen. We investeren bijvoorbeeld in alternatieve vormen van landbouw en daarmee in toekomstige bedrijfsmodellen. Daarmee bereiken we via een keten van biobased grondstoffen voor bouwmaterialen, een leefbaar landelijk gebied, versterkte natuur, water en bodem én de bouw van duurzame circulaire woningen in onze steden. Dat is de 3D-aanpak die we voorstaan.

Duurzaam

Dit programma richt zich op het verduurzamen van onze samenleving en omgeving. We werken aan de volgende opgaven:

Toekomstbestendige landbouw en grondstoffenketens

De noodzakelijke transitie van de landbouw heeft grote gevolgen voor het landelijk gebied. Met de aanpak daarvan zijn we in de huidige Regio Deal van 2020 met pilots gestart. We verbinden en realiseren samenwerking tussen agrariërs, toeleveranciers, verwerkers en eindgebruikers. De resultaten zijn goed, maar om het op grote schaal toe te passen, zodat we echt het verschil maken, is nog een flinke slag nodig.

Dat doen we in de voedselketen, met projecten waarbij inwoners en producenten samenwerken om gezond voedsel te produceren, te verwerken en dichtbij af te nemen. Bijvoorbeeld door de pilot 'de Pantry' regiobreed uit te rollen of door het project 'Van onze grond' verder op te schalen. We ondersteunen (door)ontwikkeling van gemeenschapslandbouw voor de teelt en de verwerking van voedsel zoals in de projecten Bosnodig en Pro Habitus.

Dat doen we ook door de circulaire bouwketen verder te ontwikkelen en op te schalen door het bouwen met materialen gebaseerd op lokaal geteelde gewassen. Dit sluit aan op het landelijke programma Building Balance. We pakken de integrale bedrijfsmatige en particuliere grondstofketens aan, waaronder die van bouwmaterialen en e-waste in lijn met landelijke Transitieagenda's. Hier gaan kennis en kunde voorzien in creatieve oplossingen en ambachtelijke bijdragen. Onze inwoners worden betrokken bij reparatie en hergebruik.

Waar nodig werken we (regio)grens ontkenkend; het gaat erom hoe een duurzame keten kansrijk te maken is.

Aansluitend bij de doelen van de provinciale programma's Vitaal Landelijk Gebied werken we ook aan herstel en versterking van onze groene leefomgeving: herstel van biodiversiteit en natuurgebieden, waterbeheer en klimaatadaptatie, landschapskwaliteit en leefbaarheid. Samen met waterschappen, gemeenten, boeren en burgers gaan we dit onder meer aanpakken in gebiedsgerichte processen. Door deze projecten dragen we bij aan de eiwit- en de landbouwtransitie en een reductie van de stikstof- en CO2 uitstoot.

De kennis uit de biogas-pilots uit de Regio Deal 2020 passen we toe in de regiobrede uitrol van biogassystemen. Door schaalvergroting bereiken we meer boeren en afnemers en verduurzamen we de regionale energievoorziening.

Duurzame energievoorzieningen en groenblauwe bedrijventerreinen

Verduurzaming van onze bedrijventerreinen levert een grote bijdrage aan toekomstbestendig ondernemen en biedt veel inwoners kans op werk en nieuwe mogelijkheden voor een loopbaan. Ook draagt het bij aan het behalen van de klimaatdoelstellingen. Investeren in bedrijventerreinen voorkomt verloedering van terreinen met alle risico's voor overlast en criminaliteit die dat met zich meebrengt.

De gezamenlijke werkwijze in verduurzaming en het toekomstbestendig maken van onze bedrijventerreinen is ontwikkeld tijdens de lopende Regio Deal.

Het resultaat en daaruit voortkomende investeringsbereidheid onder de ondernemersverenigingen (VNO-NCW, MKB-organisaties), bedrijvenparken en parkmanagement-organisaties (o.a. Deventer en Apeldoorn), waterschappen en de gemeenten, op thema's aangevuld met kennisinstellingen, stimuleert tot intensiveren van gebiedsgerichte samenwerking. Daarbij ontstaat slagkracht voor complexere groene-, blauwe- en energiemaatregelen en die op grotere schaal toe te passen, zoals afval-grondstof ketenverbindingen en smart energy hubs.

Waterstof is een kansrijke toevoeging aan het energiesysteem en om netcongestie op te vangen. We treffen voorbereidingen voor de waterstofbackbone voor regionale toepassingen. Een ontwikkeling die we alleen kunnen realiseren met andere partijen als Oost-NL, Hynet en de Rijksoverheid. Ondernemingen kunnen daarmee rekenen op een betrouwbare en toekomstbestendige duurzame energievoorziening.

Duurzame energievoorzieningen bebouwde omgeving

Naast bedrijventerreinen zijn ook de bestaande woonwijken en dorpen een belangrijke landingsplek voor verduurzaming. Door het werken aan bijvoorbeeld warmtenetten in Apeldoorn, Deventer en Zutphen worden huizen verwarmd zonder gasverbruik met behulp van een lokale duurzame warmtebron. De lessen die we uit deze ontwikkelingen trekken, delen we met partijen binnen en buiten de regio om de energietransitie te versnellen én onze woonwijken aantrekkelijk te houden voor toekomstige generaties. Ook het verduurzamen van onze mobiliteit pakken we aan mobiliteitshubs, OV en deelmobiliteit, met focus op de stationsgebieden Apeldoorn, Deventer en Zutphen.

Divers

Een sterke regionale economie en goed functionerende bedrijven creëren werk en inkomen. Dat draagt weer bij aan verschillende aspecten van Brede Welvaart: arbeidsparticipatie, verlagen werkloosheid en versterken sociale cohesie. Een diverse economie als de onze helpt bovendien bij het tegengaan van grote economische schokken. De beperkte invloed van corona op onze regionale economie heeft dat de afgelopen jaren laten zien. Het midden- en kleinbedrijf is de drijvende kracht van onze regionale economie. Het ecosysteem waarin zij functioneren gaan we versterken. Dat doen we op de volgende manieren:

Leven lang ontwikkelen

Voor de aanpak van het tekort aan personeel gaan we in onze regio talenten opleiden en hier houden. We zetten in op een leven lang ontwikkelen door de verbinding tussen het onderwijs, onderzoek en de

uitdagingen van werkgevers te verdiepen. We leggen daarbij extra nadruk op praktisch onderwijs en op een inclusieve arbeidsmarkt met bijvoorbeeld de inrichting van fieldlabs, technohubs en praktijkcentra. Daarmee sluiten we aan bij het landelijke programma's voor Leven Lang Ontwikkelen. We leggen hierbij ook de verbinding met de wijkgerichte talentontwikkeling die we later benoemen. Zo versterken we de innovatiekracht van de regio.

Werken aan digitalisering en innovatie

Bij al onze bedrijven en ook in de zorg, zien we digitalisering en verduurzaming als een van de antwoorden op de transitieopgaven. Met het Centrum voor Veiligheid en Digitalisering (waarin samenwerken partijen als Saxion, Aventus, de Politieacademie, het NIPV en de universiteit Twente) als koploper werken we aan het ontwikkelen van een kennis- en innovatieomgeving. Hier werken we aan data gedreven oplossingen van ingewikkelde uitdagingen voor energie, veiligheid en gezondheid in de fysieke leefomgeving. We versterken de ontmoetings- en ontwikkelprogramma's van regionale partners die samenwerken in deze hotspots zoals Stadscampus De Kien in Deventer, learning district Apeldoorn en andere dynamische spoorzones.

We versterken het regionale bereik van onze broedplaatsen en MKB-organisaties, zoals het Ondernemershuis en de Gasfabriek in Deventer. We breiden het ondersteuningsaanbod aan startende en groeiende bedrijven en het brede midden- en kleinbedrijf uit, onder andere met innovatieve financieringsprogramma's. De werkwijze is vraaggericht en wordt door de ondernemers zelf aangestuurd. We versterken zo de innovatiekracht zodat zij met nieuwe producten en processen toekomstbestendig worden. Collectieven van initiatiefnemers, zoals de Innovatie Coöperatie en dorpsorganisaties, bouwen aan duurzame en toekomstbestendige bedrijfs- en verdienmodellen voor ondernemers in de stad en op het platteland.

Dichtbij

De ambitie van dit programma is om te komen tot wijken, buurten, dorpen en kernen waar actievere en gezondere mensen samenleven die, naar hun beste kunnen, actief deelnemen in de samenleving. Dat vraagt om onderling contact en om voorzieningen dichtbij.

Wijkaanpak

Juist de energietransitie biedt mogelijkheden om het gesprek met inwoners aan te gaan over hun woonomgeving en sociale vraagstukken. Projecten voor energiemaatregelen, micro-mobiliteit en gezondheid bouwen we integraal en wijkgericht uit. We combineren fysieke en gebiedsgerichte veranderingen, sociale cohesie en arbeidsparticipatie waardoor inwoners verschil merken in hun directe leefomgeving en in hun portemonnee.

We stimuleren ontmoeting en ontplooiing, gericht op onderlinge verbondenheid, ondernemerschap en werk, inclusiviteit en arbeidsparticipatie. Met een aanpak specifiek voor ons erfgoed borgen we de toekomstige waarde voor de inwoners en bezoekers. Wijkgericht werken aan talentontwikkeling of door het regio breed instellen van buurtconciërges. Onze wijkaanpak past in de structuren voorzien in de Landelijke Nota Volksgezondheid 2020-2023. Onze wijkgerichte inzet levert in samenhang een verbetering van de leef- en woonomgeving, gezonde voeding en bewegen.

We versterken de aanpak van het Gelders programma Dorpendeal voor de leefbaarheid en sociale verbondenheid in de dorpen- en kleine kernen. Wijkendeals die de provincie Gelderland wil sluiten, passen goed bij deze ambitie en die willen we dan ook graag benutten.

Voorzieningen die verbinden

Cultuur in al zijn vormen brengt mensen bij elkaar en kan zorgen voor contact met anderen buiten de eigen generatie, buurt en culturele bubbel. Samen cultuur maken of beleven op de plek waar je woont kan een ijsbreker zijn: je leert elkaar kennen, begrijpen en accepteren.

We zetten in op een stevige impuls voor onze cultuurvoorzieningen. Inwoners moeten overal in de regio terecht kunnen met hun creativiteit en expressie. We bieden meer ruimte voor herkenbaarheid, voor lokale makers en voor samenwerking rondom podia in kleinere kernen. De culturele sector pakt samen met onderwijsinstellingen en gemeenten actuele thema's op en programmeert met het oog op de verbinding. Dit willen we ook doen door de organisaties in de Cultuurregio Stedendriehoek te versterken en elkaars krachten in te zetten, in voorbereiding op het nieuwe cultuurbestel vanaf 2029.

De projecten dragen bij aan verbinding tussen inwoners en binding van creatieve jongeren met de regio door werk en een betere voedingsbodem voor startende ondernemers.

Krachtige regio

Sterke regio's zijn nodig voor de grote transities en de regionale opgaven, waaraan de schaa sprong opgave in de Contourennotitie Ruimte een recente toevoeging is. Om de opgaven te kunnen laten slagen hebben we een versterkte regionale samenwerking nodig. Als lokale overheden, provincies, ondernemers en kennisinstellingen staan we aan de lat om een landelijke en regionale aanpak te realiseren. Regio Stedendriehoek ziet de ontwikkeling van haar governance en organisatorisch vermogen als een separate opgave om de uitdagingen aan te gaan en de kansen te pakken die

samenwerking met buurregio's en samenwerking met het Rijk ons bieden. Dit is nodig als we de ambities, ook die in de nu beoogde Regio Deal, willen realiseren.

Met de doorontwikkeling van onze Strategische Board Stedendriehoek zetten we in op meer strategische krachtenbundeling met ons georganiseerde bedrijfsleven, kennisinstellingen zoals Saxion en Aventus, onze maatschappelijke instellingen en inwonercollectieven zodat we nog sterker worden in het ondersteunen, stimuleren en initiëren van projecten die bijdragen aan de grote transities en onze Brede Welvaart. We brengen de koplopers daarvan in positie in de nieuwe samenstelling van onze strategische board, waarin we het geluid van bedrijven en georganiseerde inwoners een stevige plek geven, zodat hun visie ons een handvat biedt voor onze inzet. We breiden de reikwijdte en de slagkracht uit van onze raadsadviescommissie om raadsleden uit onze gemeenten sterker te betrekken bij de taken en rollen van de regio

We professionaliseren de organisatorische slagkracht die de regio nodig heeft verder en zetten deze voor en met onze partners in. We hebben het dan onder andere over ontwikkelkracht achter initiatieven en thematische kennis- en innovatieagenda's, het structureel monitoren en evalueren van onze activiteiten en over kennisontwikkeling en -deling.

Ook ontwikkelen we een Regionale investeringsagenda, immers het geld volgt de strategie. We vragen het Rijk om samen met ons om tafel te gaan en zo te komen tot een kansrijke regionale deelname in landelijke programma's. We zetten een investeringsplatform op als instrument om publieke en private investeerders naar de regio te halen. De Regio Deal willen we gebruiken om het investeringsplatform te organiseren, het platform zelf is vervolgens het vliegwiel dat het effect vergroot.

Gevraagde bijdrage en financiële raming

Gevraagde Bijdrage

Met deze Regio Deal vragen we om meer dan financiële middelen. Bovenstaande aanpak kan niet zonder autoriteit en expertise van de Rijksoverheid. We vragen dan ook om zaken als:

- Kennis, capaciteit en expertise
- Experimenteeruimte
- Aansluiting op de schaa sprong die is voorzien in de Contourennotitie Ruimte
- Dialoog en besluitvorming rondom thema's zoals geagendeerd in Ruimtelijk regioarrangement
- Aansluiting op de landelijke en provinciale programma's Landelijk Gebied
- Aansluiting op de dorpendeal systematiek en het VLGG van de provincie Gelderland.
- Aansluiting op het Fundament Omgevingsvisie en het PPLG van de provincie Overijssel
- Aansluiten op landelijke en provinciale ontwikkelingen inzake de energietransitie en de RES.

Financiën

Deze propositie is in vertrouwen opgebouwd op de kracht van de regionale partners. De regionale partijen zijn sinds begin 2023 in een intensief traject gekomen tot een pakket voor onze regio waarin zij de omvang van de benodigde investeringen hebben aangegeven. Daarmee bevestigt het proces de urgentie en beleving van de opgaven en bevestigt het pakket ook de omvang van benodigde investeringen.

Op basis van alle ingebrachte en geverifieerde initiatieven wordt het totale budget voor de Regio Deal geraamd op 154 miljoen euro. Onderstaande tabel geeft gecompriemd en vereenvoudigd de verdeling van het totale budget over de programma's.

Onderstaande bedragen zijn indicatief

Programma	Totale budget (miljoen euro)
Duurzaam	41,0
Dichtbij	51,0
Divers	52,5
Krachtige regio	5,0
Subtotaal	149,5
Management	4,5
Totaal	154,0

Met deze propositie vragen we van het Rijk een bijdrage van €40 miljoen. We garanderen als Regio de minimaal gevraagde bijdrage van 50% cofinanciering, dit is €40 miljoen (inclusief BTW). Wij streven naar een verhouding van twee derde regio, één derde Rijk. De dealmakingsfase zal duidelijk maken of ons streven haalbaar is.

De dekking van deze bedragen door alle partners ziet er dan als volgt uit:

Onderstaande bedragen zijn indicatief

Deelnemende partijen	Totale budget (miljoen euro)
Overheden	78,0
Onderwijs/Onderzoekinstellingen & maatschappelijke initiatieven en instellingen	18,0
Ondernemingen & collectieven	18,0
Rijksbijdrage	40,0
Totaal	154,0

De toegezegde inbreng bestaat uit geld of bijdragen in natura gedurende de voorziene looptijd van de Regio Deal. Met name bij de maatschappelijke partners zal de bijdrage 'in natura' naar verhouding hoger zijn. De regio, inclusief deze partners, gebruikt de Regio Deal als impuls voor uitbouw van de capaciteit en een groter resultaatbereik met een zelfversterkend effect. De aansluiting bij de Uitvoeringsagenda Regio Stedendriehoek en de programmatische worteling in de regio legt het fundament onder een lange termijnvisie en uitvoeringskracht, ook om projecten door te zetten na afloop van deze Regio Deal.

Een cruciale pijler van deze Regio Deal is de zorgvuldige en verantwoorde toekenning van financiële middelen. Immers een efficiënte inzet van deze middelen is essentieel voor het behalen van optimale resultaten en het maximaliseren van de impact van de projecten die we financieren. Met dank aan de Regio Deal 2020 kennen we de slagkracht maar ook de juridische beperkingen van een gemeente die optreedt als kassier. Daarom gaan we na eventuele toekenning van de Regio Deal samen met financiële en juridische experts onderzoeken waar de rol van kassier het beste belegd kan worden.

Governance en sturing

Governance

De Regio Stedendriehoek kent een sterke samenwerking tussen overheden, ondernemers en onderwijs. De uitvoering zal gebeuren onder verantwoordelijkheid van Regio Stedendriehoek. Binnen de kaders van de Wet Gemeenschappelijke Regeling organiseert deze de bestuurlijke afstemming tussen de acht deelnemende gemeenten. Besluitvormend orgaan van de Regio Stedendriehoek is het [Dagelijks Bestuur](#). Het samenwerkingsverband van gemeenten kent een gelaagde structuur, opgebouwd uit bestuurlijke en ambtelijke overleggen, georganiseerd op basis van de regionale Uitvoeringsagenda.

De Regio Stedendriehoek organiseert ook de afstemming met andere Rijks- en provinciale programma's en investeringen. In elk geval zijn dat het Nationaal Programma Landelijk Gebied, de Woondeal en het Gelderse regioarrangement. We verwachten dat er in de looptijd van de Regio Deal nog meer programma's en investeringen zullen lopen waar we die afstemming mee moeten vinden.

Voor de uitvoering van deze Regio Deal maken we gebruik van de werkorganisatie van de Regio Stedendriehoek die is doorontwikkeld vanuit de ervaring met de huidige Regio Deal. Expertise van het Rijk en inzichten uit andere regio's zetten we in om de governance en uitvoeringsorganisatie van de nieuwe Regio Deal in te richten en verder te professionaliseren. Hierin wordt ook een reguliere afstemming met het Rijk vormgegeven in een Rijk-Regio overleg.

Doordat we maatschappelijke partijen hebben uitgenodigd en er meer dan 120 initiatieven zijn ingediend, hebben we al een stap gemaakt naar de organisatie van de uitvoering. Dit bouwen we verder uit wanneer we projectorganisatie van de Regio Deal inrichten. Alle betrokken besturen, initiatiefnemers en project-deelnemers worden via nieuwbrieven en bijeenkomsten geïnformeerd en betrokken.

Resultaatsturing

In onze uiteindelijke projectselectie is effectieve resultaatsturing verankerd, zowel resultaten op korte termijn als lange termijn worden zo aan de voorkant geborgd. Het prioriteren en selecteren van initiatieven en voorstellen voor uitvoering bekijken we in collegiale samenwerking met het Rijk. We kijken, naast de inspanningen en middelen die nodig zijn, juist naar de beoogde resultaten en impact. Resultaatsturing is het kompas die tot besluitvorming leidt, en ons helpt de project initiatieven die zijn ingediend te prioriteren op basis van de bijdrage die ze leveren aan de opgaves zoals beschreven in deze Regio Deal.

Voor de Regio Deal werken we met een beheersplan. Dit is een degelijke aanpak voor het waarborgen van doelmatigheid en transparantie gedurende de gehele looptijd van deze Regio Deal en beslaat onder meer het strategisch beheer van geld, eisen die we stellen aan projectvoorstellen, de selectie van projecten, het volgen, evalueren en leren in de projecten, een duidelijke en transparante rapportage en verantwoording en een goede planning. Het beheersplan zorgt ervoor dat de doelmatigheid van de gelden die aan ons zijn toevertrouwd, is gewaarborgd.

Met de Monitor Regio Stedendriehoek hebben we een regio breed instrument om onze doelen te bewaken en verantwoording af te leggen over de voortgang en resultaten. Deze monitor zullen we actualiseren zodat hij goed aansluit bij de doelen van deze Regio Deal. Dit biedt ons de mogelijkheid om zowel op projectniveau als op opgaveniveau de voortgang te monitoren en indien noodzakelijk bij te sturen waar nodig voor het behalen van de gestelde doelen. Zo kunnen we straks zowel op de inhoud van projecten als op de bijdrage aan de brede welvaart rapporteren. Dat willen we doen in een jaarlijkse bijeenkomst over 'de staat van Regio Stedendriehoek'.

Aanbieding

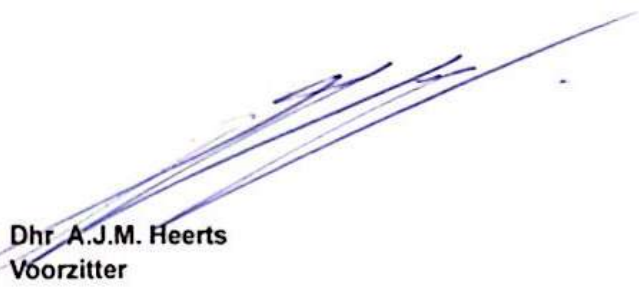
De Regio Deal wordt gezamenlijk aangeboden door de samenwerkende partijen in de Regio Stedendriehoek. De beide provincies, Gelderland en Overijssel, ondersteunen deze aanvraag Regio Deal vanuit hetzelfde verlangen en vertrouwen om samen de brede welvaart in het gebied te verbeteren. Wij kunnen niet wachten om aan de slag te gaan, namens deze

Regio Stedendriehoek

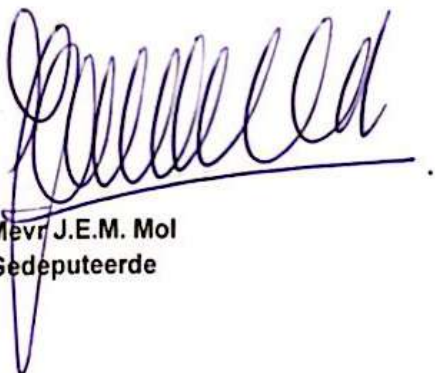
Dhr. R.C. König
voorzitter

Strategisch Board Stedendriehoek

Dhr. A.J.M. Heerts
Voorzitter

Provincie Gelderland

Mevr. J.E.M. Mol
Gedeputeerde